

New York Jan. 17, 1977

"Azatlıq" radiyosundaqı Türkistan redaksiyalarının redaktorlarına çana alardıñ qaramağındaqı türkistandıq çurttaştarğa acıq qat

Men silerdin bir çurttaşınar çana siler menen barabar bolbosom da, silerdin maqsattaşınar, qalqıbizdın kommunistik sistemdin biyliğinen qutqarış küröşünö qatışqan tuuşqandarınardın biri bolğonduğumdan, aqırqı ubaqtarda bir qatar tereñ oygo kelmektemin. Bul tereñ oy degenim çalpısınan **T ü r k i s t a n** meselesi.

Türkistan - ar bir türkistandıq üçün, ayrıqca anın sayası küröşüülörü üçün **I Y I K** bir söz.

Türkistandın bugünkü çe bolboso ertekki keleceğinin qanealıq iri maanide ekendigin silerge tüşündürüp olturuş bul çerde orunsuz.

Türkistan- Mağçandın sözü menen aytqanda "Eki dünüyönün eşigi" munuda siler çaqış bilesiñer,

Türkistandın azatlıq küröşündö anın dıyqanı bolup ürönün sepken Mustafa Coqay çana anın aylanasındaqı şakirtteri "Çaş Türkistan" çurnalını cıgarışıp, dağı özü "Türkistan sovet biyliğinin qol astında" degen kitebinde Türkistandın 6 respublikaga bölünön sayasatına bütündöy qarşı cıqandığın, 2- dünüyö soğuşu zamanında "Türkistan milli azatlıq komitetinin da" bir çaqadan baş cıgarış maqsatında bolğonduğunan silerdin köpeülüğünördün qabarınar bar. Munu menen özbek, qazaq, türkmen, taçik, qaraqalpaq, qırğız degen tariqtaqı isimderdi bütündöy sızıp taştagıla demekci emesmin. İsimderdin saqtalışınan ec qanday zıyan körböymün. Antkeni taçırıybabızda körgönübüzdöy, bilgenibizdey biz alardı bölbödük, biz alardı zordop qoşo albaybiz. Amerika Qoşmo Ştattarında ar bir Ştattın öz zaqı, özünü-özü başqarğan biyliği öküm süröt. Bul tariqıy bir dalil. Al emi çalpı qısığışı bir. Mina uşunday qısqaca pikirdi çıyıntıqtap, emne taklıp qılıp qanday sunuş menen qaysı mesele tuurasında iyri olturup tüz keñeşişinerge caqırmaqımın. Albette emigranttıq, mekensizdik turmuş şarttarını da, oylonboy qoybodum. Dağı ayta ketetürğan "cılıq" menen "cılık" meselesini da köz aldında tuttum. Köpkö oylonup, çüröktü sayğılagan, tınıletiq berbeğen toluqundun emne ekendiginen silerge çazıştı tuura taptım.

Uzun sözdün qısqası Azatlıq radiyosunda bir T ü r k i s t a n redaksiyasın tegeregine toptoluşınardı caqıram. Qırğızdarda "Bölüngöndü börü çeyt" degen maqal bar. Silerdin Türkistan bir, Türkistan eki, Türkistan üç degen sözünör menen isim taşığanınar, bölüngönünör qulaqa qanday nacar tuyulğandığın, çana kelecekte anın qanealıq zıyanduu ekendigin özünör sezbeysiñerbi?

Bir durus atanın 6 uulu bolsó, alar çaştarına qarap gana bölünöt, balalıǵına qarap bölünböyt. Ayrıqça ene üeün bardıq balası birdey. Bilem ar kiminde men-mencilik çoq emes. Al bir ubaqta çaqşı, biroq bir ubaqta çaman. Uşuntüp bir, eki, üç bolup bölünüş menin oyumca tariqıbizda kecirilgiz bir qata. Sovetterdin bölgönündöy, emi amerikandıqtardin aldında bölünönüördü kelecek, kelecekteki eldeki çurttaştarıbiz, daǵı eski tariqıbiz kecirbester. Bul tuurasında oylonup kördünörbü? Bul ötkön 30 dan aşqan çıldar, baştan ötköngön taçırıyba silerge ~~birigisti~~ ^{birigisti} bi çe açıraştıbı üyröttü? Bolboso bardıq maqsat mansapqordıq, kün körüş, aqça tabışqabı ketti? Radiyosuz kün körgön-dör azbı? Radiyonun tegereginde bir qubattuu ün cıqarış mümkün ele go. Silerdin bardıǵınardın turmuşınardın çaqşı boluşuna tilekteşmin, biroq bir T ü r k i s t a n d ı anın tariqtaqı ismini üekö bölüş menen emes. Özüm qarşı cıǵıřtı tilebesem da, ıeki sezim silerdin bul araketteriñerdi körüp turup cıday albadı. Daǵı ubaqtı bar oylonup körüşünörgö. Oylonup qaraǵılaeı! Üekö bölüş çazılǵan maqalalar, qabarlar, çañlıqtar birinin arqasınan ekin-cisini cubaltıp ar bir dialekterde çiberip tursañar daǵı küetü, qubattuu bolup cıqbaybı? Silerdin birinidin arqasınan ekin-ci, üçün-cü udaalaş berişin-er anı uqqan çurttaştarıbizdı qubandırbasa qayǵırtbastıǵına men işenem. Kee de bir dialekten tüşünö albay qalǵan ayırım sözdörünü qısıqqan kiři silerdin em-ne demekci bolǵonıñardı özü oylonup tapbaybı? Daǵı siler birlikte ekendin-di üyröpüp icinde qubanbaybı? Bul araketterden çol körsötüp ketken uluteul çol başcılarıbizdın tilekterini orundatıp çatqanıñardı körgözböysünörbü? Bölök-bölök berilgen maqalar, qabarlar albette durus bolor ele, egerde Mekenibiz öz erkinde bolǵondo. Biriktire albay çatıp, bıyaqta alardı bölgöndüǵünör Meken aldında qıyanat qılǵandıqça çatbaybı?

Türlüü oy, türlüü pikirlerden kiyin silerge tömönküdüy sunuş qılmaçemın Qaysı gana uruubuzdan bolbosun, qalqının sanına çe sapatına, azdıǵına çe köptüǵünö qarabastan başqara bile turǵan biröönün başcılıǵı astında toptolso-ñor, al daǵı silerdin bardıǵınardın çardamdařuıñar arqaluu, barınarǵa birdey qarap, aqlyqattuu menen işin alıp barsa T ü r k i s t a n ı b ı z d ı n abıyırı daǵı kötürülböybü? Ořonduqtan bügünkü çartta bizdin arabızda bul öto çoq mildettüü işti başqara bile turǵan, özüñör menen iştegen Dr. A. Murattı baş redaktorluqa taklip qılıp, bir, eki, üçtü çoq qılıp çalgız bir Türkistandın atınan süylöybüz desener amerikandıqtar qarşı cıqbas. Al işti başqara turǵan adamdı alar başqa çaqtan izdeşbeyt; al silerdin özüñördün arañarda. Egerde siler taklip qılsañar, anı menen çalgız anı kötörgön bolboysuñar, anı menen barabar Mekenibizdi, daǵı özüñördü da kötörgön bolosuñar.

Bul aradan ötkön 30 dan artıq çıldarda bardıgıñar düyüyo köz qaraşınan dalay nerselerdi üyröndüör. Çalgız uşul ubaqa ceyin en negizki maseleni üyrönö albağandıgıñga acınam. Al emi Amandıñ kim ekendıgıñ silerge çazıp ol-turuşumduñ keregi çoq. Bul sunuştı taklıp qılışqa türtkön özbekterdin köptü-gü, qazaqtardıñ artıqçılıgı emes, aldığa qoygıñ maqsattıñ negızı bolıa. Kında kim T ü r k i s t a n d ı n birlıgı ücün iş alıp barsa, anı atqarsa, qaysı uruubuzdan ekendıgı ee qanday rol oynobostuğunu tüşünüp çetişibizke ubaqtı keldi. Bir Türkistan^{dan} üc kışi barıp dartıñ aytıştıñ orduna, bir kışi barıp maqsattıñ birlıgı arqasında dartıñ aytsa dağı ılayıqtıñ qubattuu emesbi?

Aldıñ ala özüñ çalgız olturup tüşünüp köreü tuuşqanıñ. Kiyin qanday natıy-çaga keldıñ çanıñdağı tuuşqanıñ menen pikir alış. Bul silerge berilgen buy-ruq emes. Ötünüc da emes. Ar kimibizdıñ icibizdeki dartıbiz. Tüşünüşkö ubaqtı çetti.

Bardıgıbizqa, birdey tiyeşelüü maseleni qozğondugumdan, toptolup çe bol-boso çeke, dartıma çoop berersıñer degen ümüttömün. Cıñın da qılğın sunuşum natıyçaluu bolso, durus natıyça berse şattınar elem. Al şattanış çalgız men ücün emes, bardıgıbizdıñ şattanışız bolor ele.

T ü r k i s t a n üc emes. Türkistan bir. Tarıqtı burmalaşqa bizke ee kim biylik berbedi.

Mekendeştik salamıñ menen *AAltay* /A. Altay

A. Altay

47-26 Parsons Blvd.

Flushing New York, 11355 USA

Redaktorlor

Türkistan 1

Türkistan 2

Türkistan 3

Prof. T. Çagatay

Dr. A. Murat

Dr. B. Hayit

Mr. K. Kanatbay

Mr. V. Kajumkhan

Mr. E. Schermati

Mr. D. Tagiberli

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No TK/16